

Ordningsföreskrifter i naturreservat

Björn Carlberg
Enheten för naturvård
Länsstyrelsen Stockholm

Kort om naturreservat

- Vanligaste skyddsformen för natur
- 4 000 i Sverige och 280 i Stockholms län
- Länsstyrelse eller kommun får besluta
- 80 kommunala reservat i Stockholms län, drygt 300 i Sverige
- 7 kap. miljöbalken – tidigare naturvårdslagen (1964)
- Andra skyddsformer – kulturresevat, nationalpark, naturminne, Natura 2000, (naturvårdsområde)

Ett naturreservat får bildas för att...

7 kap miljöbalken

*7 kap. 4 § Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att **bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.***

*Ett område som behövs för att **skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter** får också förklaras som naturreservat.*

Ett reservatsbesluts innehåll

- Beslut att förklara ett område som naturreservat
- Syfte
- Föreskrifter
- Skötselplan

Rättsverkan för
markägare m.fl. och
allmänhet

Syfte

- Utgår från motiven enligt 7 kap. 4 § miljöbalken
- En precisering av de värden som utgör skyddsmotiv i det enskilda reservatet.
- Syftet är grund för att motivera föreskrifter och skötselriktning i beslutet, men också t.ex. vid prövning av dispenser och tillstånd senare.

Föreskrifter

- Föreskrifter är rättsregler enligt 8 kap RF
- Bestämmer enskilda och myndigheters handlande
- Generellt gällande
- Vissa delar av reservatsföreskrifterna är egentligen beslut i ett enskilt fall och inte föreskrifter

Föreskrifter i naturreservat

- 7:5 MB. Inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden
- 7:6 MB. Förpliktelse för ägare m.fl. att tåla intrång
- 7:30 MB. Ordningsföreskrifter

7 kap 5 § MB. Föreskrifter om inskränkningar i mark- och vattenanvändning

- Främst till fastighetsägare och rättighetsinnehavare (arrenden, ledningsrätter, hyra etc)
- Anses dock kunna gälla allmänheten, jfr. "Nimis"
- Exempel i lag och förarbeten: *förbud mot bebyggelse, stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske, användning av bekämpningsmedel, tillträde till mark, bryggor etc.*

7 kap 30 §: ordningsföreskrifter

30 § Föreskrifter om *rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. I de fall kommunen beslutar om skydd av ett område får den meddela sådana föreskrifter.*

Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

(Bemyndigande i 22 § FO för länsstyrelsen)

Ordningsföreskrifter

- Föreskrifter om färd, vistelse och uppträdande inom skyddade områden.
- Förbud bl.a. mot åtgärder som annars hade varit tillåtna enligt bl.a. allemansrätten (tälta, elda etc.)
- Förtydliga allemansrätten (skada eller fälla träd, skada berghällar etc.).

Ordningsföreskrifter

- Föreskrifterna ska inte göras mer ingripande än som är motiverat av skyddsbehovet.
- Kan rikta sig mot såväl fastighetsägare och andra med särskild rätt till marken som allmänheten.
- Vid begränsningar som rör fastigheters nyttjande – använd istället 7 kap. 5 § MB (ersättningsregler).

Ordningsföreskrifter

Exempel på åtgärder som kan förbjudas (förarbetena)

- beträda vissa känsliga områden,
- tälta, ställa upp husvagn,
- göra upp eld,
- plocka blommor och andra växter.

Ordningsföreskrifter

Exempel, forts. (förarbetena)

- åka motorbåt, åka vattenskidor, ankra med båt,
- lägga ut bojar, lägga upp båt på land,
- rida, cykla, gå till fots i skidspår,
- sätta ut orienteringskontroller,
- ha hund okopplad.

Ordningsföreskrifter

Exempel, forts. (praxis)

- Fordonstrafik, terrängkörning,
- sjötrafik,
- start- och landning med flyg

Ordningsföreskrifter – begränsningar

- Föreskrifterna skall inte göras mer ingripande än som är motiverat av skyddsbehovet.

Prop 2008/09:214 Hållbart skydd av naturområden, s.117:

Allemansrätten utgör grunden för allas vistelse i naturen. Det är viktigt att allemansrätten värnas också inom naturskyddade områden. Allemansrätten gäller i skyddade naturområden, men är till exempel inom naturreservat reglerad genom ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken. Det är viktigt att inte i onödan besluta om regler som hindrar friluftslivet. Inskränkningar i allemansrätten bör vara väl motiverade utifrån syftet med områdesskyddet.

Ordningsföreskrifter – motiv

- Utgå alltid från syftet.
- Behövs regler för skydd av naturmiljön?
- Behövs regler för att undvika att besökare störs, upplevelser, minska konflikter?
- Kan det underlätta för besökarna med tydliga regler?

Ordningsföreskrifter – motiv

- Kan tillsynen underlättas?
- Finns redan tillräckliga regler?
- Kan vi *informera* om allemansrätten för att nå samma syfte?
- Var sparsam med regler – det går att komplettera.

Ordningsföreskrifter – motiv

Behövs regler för skydd av naturmiljön?

- Skada vegetation, träd etc?
- Skada av markyta, berghällar etc?
- Störningskänsligt djurliv, tillträdesförbud?
- Insamling av arter?

Ordningsföreskrifter – motiv

Behövs regler för att undvika att besökare störs, upplevelser, minska konflikter?

- Lösa hundar?
- Konkurrerande aktiviteter (tävlingar, terrängcykling, ridning etc)?
- Bullrande aktiviteter?
- Etablering, utestänga andra?
- Risker, t.ex. för brand?

Ordningsföreskrifter – motiv

Kan det underlätta för besökarna med tydliga regler?

- Hur länge får man tälta?
- Får man elda här?
- Hur är det med koppling av hund egentligen?
- Får man plocka blommor?

Ordningsföreskrifter

- Vissa frågor olämpliga för ordningsföreskrifter, t.ex. vägtrafik på enskild väg.
- Dubbelreglera inte i onödan, t.ex. terrängkörning.
- Dock tillåtet att skärpa eller förtydliga vad som annars gäller.

Ordningsföreskrifter – utformning

- Tydliga och väldefinierade
- Enkelt och direkt språk

Tillsyn

- Tillsynsreglerna i 26 kap. MB
- Förebyggande, t.ex. information
- Skyltar, webben, informationsmaterial, personlig kontakt
- Rättelseåtgärder, förelägganden etc.
- Anmäla misstanke om brott (29 kap. 2 och 2a §§ MB)

Hur fungerar tillämpningen?

- Studie år 2012 – regeringsuppdrag till länsstyrelserna.
- 640 naturreservat gicks igenom.
- 14 % av föreskrifterna reglerade allemansrätten mer än vad som bedömdes nödvändigt för syftet.
- Oftast tältning, eldning och blomplockning.
- Åtgärd: successiv översyn av gamla reservat.

Ordningsföreskrifter

Sammanfattningsvis: avvägning mellan

- behov av skydd,
- behov av att undvika störningar och konflikter,
- tydlighet, underlätta tillsyn,
- frihet att röra sig och vistas på allemansrättslig grund,
- risk för onödig reglering, pekpinningar

Kontaktinformation:

Björn Carlberg, tfn 08-785 51 13, bjorn.carlberg@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/stockholm